

Ese de döne ori in sepmestra: Jol-a si Domine'sa; éra candu va pretinde importanta materioru, va esé de trei séi de patru ori in sepmestra.

Pretiul de prenumeratiune	
pentru Austria:	
pe anu intregu	8 fl. v. a.
" diumetate de anu	4 " "
" patrariu	2 " "
pentru Romani'a si strainetate:	
pe anu intregu	12 fl. v. a.
" diumetate de anu	6 " "

ALBINA

Invitare de prenumeratiune

la

A L B I N A.

Incepndu-se patrariul alu IV. cu 1 octobre v. se deschide prenumeratiune nouă.

Condițiunile de prenumeratiune sunt:

Pentru Austria pre unu anu	8 fl.
" " " diumetate de anu	4 fl.
" " " patrariu	2 fl.

Pentru Romani'a si strainetate pre unu anu	12 fl. (séu 2 #)
--	------------------

Pentru Romani'a si strainetate pre diumetate de anu	6 fl. (séu 1 #).
---	------------------

Pesta, 17/29 septembrie 1869.

In lips'a dietei, guvernulu 'si manfesta esistint'a mai numai prin denumirile ce le publica in diurnalulu oficiale, si ici colé anca si cate prin unu comunicatu. Unulu din aceste comunicate gasi multa uimire: privesce pedepsele trupesci. In Satulu-Mare, unu bietu emancipat fu osanditu la mai multe bate. Ministeriulu, interpelatu prin diaristica daca are cunoscintia de acestu casu? responde organulu ofi. ca s'a facutu ceritate si ca toté s'au intemplatu in ordinea prescrisa de lege, a fostu batutu caci legile sustienu anca pedeps'a trupescă pentru cei ce n'au calitatile de alegatoriu.

Diseramu ca acestu respunsu a ministerului a sternit uimire caci, desi partit'a guvernamentală in ultimele siedintie dietali n'a voit u asculte propunerea deputatiloru natiunali si a stangei estreme d'a se sterge pedeps'a trupescă, totusi si-a aretatu desplacarea pentru acestu soiu selbatecu de pedepse, ma Deák cercă se demustre chiar cumca s'a stersu dejá prin legi vechie. Éca insecum, faptele ce se petrecu sub guvernulu deachistu, dedera de golu demustratiunea lui Deák.

Preste Lait'a, dietele se occupa de proiecte de legi pentru conducerea apei, pentru ordinea pescaritului, stirpirea insectelor daunose agriculturiei, conservarea paselor mici, si alte lucruri menunte ce cadu intru angust'a suera de autonomia a acestor dieti. O singura cercstantia merita s'o accentuam si adeca guvernulu din Viena scris dielei din Laibach ca pretinde ca protocolele dietali se compuna in amendoue limbele tierii (slovenesce si nemtiscese) fiindu ca trebue se le astérna M. Sale Imperatului. Va se dica: regelui Iliriei se i se scrie nu numai iliresce ci si nemtiscesc. Guvernului constitutiunalu, neci intr'o tendintia de a sa, nu i este iertatu a se ascunde la spatele monarcului.

In politic'a mare cauta se ne ocupam érasi de relatiunile diplomatice inter Austria si Prussi'a. Ministerial'a „Presse“ in nr. de ieri canta osana incercarii d'a apropiá casele regente din amendoue aceste state. Dens'a afirma ca: „impulsul primu a purcesu de la Berlinu, trimisiendu pe principale de corona alu Prusiei ca se cerceteze curtea de Viena. Cercetarea nu conditiunea impacatiunea inter state, caci acésta s'ar poté ajunge numai daca amendoue partile ar renunciá la veri ce influentia imperativa a supr'a mersului afaceriloru in Germania de sudu; totodata impacatiunea austro-

prusescă n'are se schimbe intru nemica relatiunea de amicetia de intre Austria si Francia."

Cum de se face vorba tocmai de amicetia Franciei si nu asiderea de a celor'a latte? E invederatu, ceea ce cu cateva luni mai nainte numai se presupunea, cumca intre Francia si Austria esiste o amicetia mai mare de catu comună. Astu-feliu, pre candu Napoleone era tare in Europa, Austria si-l avea pururia de inimicu. Acum candu abie mai e in stare a se sustiné insusi pre sine, Austria si l'a castigatu de amicu. Folosită amicetia!

E invederatu mai departe cumca guvernulu din Viena nu-si pôta luá ochii din afacerile Germaniei. Cum vine acésta la socotél'a aceloru politici unguresci cari striga in spartulu gurei ca nu vreau nici o pedecca in calea desvoltarii unitatii nationale nemtiscesc.

In fine bate'n vedere afimatiunea ca impacatiunea caselor domnitórie nu conditiunea impacatiunea intre state. Ce mai vorbe de claca de la ministerial'a!

Fie dens'a secura ca statele, daca numai guvernele loru vor fi spressiune adeverata a popóraloru, nici odata nu se vor certa. „Pacea — se dise prè nimeritul la Lausan'a — este interesul popóraloru.“

In locul certelor confesiunali se introducemu emulatiunea nobila intre bisericile romanesci!

In vicariatulu romanu gr. cat. alu Fagarasului s'a tienutu unu sinodu strordinariu pentru a satisface informatiunilor ce le ceru parintele metropolitu, prin cunoscutulu circulariu, despre agendele sinodului metropolitan ce ar fi se se conchiam. Precum intielegemu din „Gaz. Trn.“ sinodulu vicariatului s'a pronuntiatu cumca afacerile acelui congresu au se fie: „Fipsarea statutului organicu; una procedura pentru crimele si abaterile comise de clerici; regularea stolei preotesci; administrarea fondurilor bisericesci; unu codice bisericescu; dotarea pretilor scl. si in fine ar dorí ca sinodulu venitoriu se faca concesiuni pentru casetori'a pretilor cari au devenit veduvi, seu prin mórtea consórtei seu prin despărtire, si in genere e necesitate d'a se sterge celibatulu.“

Salutam cu bucuria otariri, cari, daca vor fi imitate si de cele latte eparchii, precum ni magulesce sperantia, atunci sunt destulu de eficaci a deschide o era noua amendurorul bisericelor si natiunei romanesci; atunci despărtirea natiunei in döue confesiuni a incetatu d'a mai fi unu reu caci va deveni unu bine. Se ne explicam despre prefacerea reului in bine.

Diese alta data unu archipastorius romanu ca nu Cristosu nici sanctii ne-ai despărtit u pre noi in uniti si neuniti, ci ini-micile natiunalitatei romanesci. Asie este, inimicilor li-a trebuitu o arma in contr'a natiunei si o cercara prin desbinare.

Romanii desbinati se luasera la cerute confesiunali, cari li consuma o parte mare din activitatea loru, ce potea se fie aplicata prè bine aiurea intr'o lucratore natiunala folositória. Archiereu nu incapea de archiereu, in aceea-si comună se certau pretoiu cu pretoiu si invetiatoriu cu invetiatoriu. Ignoranti'a era impamen-tita, intunecul mare, destulu de mare pentru ca romanii se nu veda intrigele si se nu intelégă cumca ei sunt por-

tati de nasu de catra inimiculu loru comunu, pentru ca se se bata insisi intre sine.

Lauda Domnului, se face lumina, Romanii intielegu că certele confesiunale sunt unu reu ce ni-lu importara straini, si carele loveste nu humai interesul na-tiunalu, dar si moral'a religiunie, caci asemene certe sunt fice ale fanatismului, si noi scimus pre bine ca nimene s'a pronuntiatu in contra fanatismului cu o energie mai multa de catu Cristosu.

Arma, in care se taia copilulu ignorantu, e instrumentulu cu care maestrul dibace sculptore dà forma reala ideii sale maretie.

Desbinarea nostra confesiunala, de unde era arma pe timpulu ignorantiei, acum in timpulu luminelor trebue se fie cauza emulatiunei intru a face din natiunea romana o natiune de modelu, astfelu precum e idealulu unui capu ce se inspira de o inima romanescă.

Invetiatoriu si invetiatoriu, se nu se mai certe ci spuma unulu altuia carele cati invetiaci are, cum invetia, cum progresă? Asta fie rivalitatea intre voi.

Preotu si preotu, in locu de certa, de acum se se falésca numai cu moralitatea si cultur'a credinciosilor sei. Ai cui sunt mai luminati?

Asie intielegemu otarile de la Fagaras. Vreau nu numai statutu organicu, dar si casetori'a pretilor scl.

Daca biseric'a or. a capetatu statutu organicu, cine se-lu denegi celei gr. cat? Quod uni justum, alteri aequum.

La anulu apoi, biseric'a orientala va dice: Daca in biseric'a gr. cat. se concede casetori'a pretilor, cine si cum se nio-o oprésca noa?

Astu-feliu se mergemu pururia, menandu apa unulu pe móra altuia, facendu indemanu unulu altuia.

Astu-feliu, spre man'a inimicilor nostri, despărtirea nostra in döue biserici va fi de acum unu motoru potint spre luminarea si naintarea natiunei romanesci.

Modulu provisoriu de scriere

pentru publicarea analorul si altoru lucrari ale societatei academice romane.

I.

Literele d, t, s nainte de i, perdu sunetulu propriu, schimbandu-se in sunetu accidentale.

Ele si in acestu casu se scriu fora cedile.

Unde acesto trei litere nainte de i si conserva sunetulu propriu, caus'a fiindu ca i nu e originariu, se substitue prin e.

Pucinelle exceptiuni se considera ca spordice, era vorbele straine ca unele ce nu se supunu regulci luate din firea limbei romane.

II.

Pentru semnarea sunetului propriu alu literelor c si g nainte de e si i, se intrecaléda liter'a h.

III.

Duplicatiunea in cuvintele compuse prin prepositiuni se admite pretotindenia unde dupla limb'a latina.

Remanu neduplicate cuvintele ca: sumitare, aventure, ajutare, amenare, omorire etc.

Asemenea remanu neduplicate vorbe ca: atunci, afară, acestu etc.

Duplicatiunea lui l si altoru consonanti la medioculu cuvintelor, sa admite acolo, unde se duplica si'n limb'a latina.

S nascutu din x intre döue vocali inca se dupica; dar x nainte seu dupa consónie se scrie

renumeratiuni se facu la toti dd. corespondinti ai nostri, si de adreptulu la Redactiune Ungargasse Nr. 23, unde sunt a se adresa si corespondintiele, ce privesc Redactiunea, administratiuna seu speditur'a; este vor fi nefrancate, nu se vor primi era cele anonime nu se vor publica.

Pentru anunț si alte comunicatiuni de interesu privat — se responde cate 7 cr. de linie; repetari e se facu cu pretiu scadintu. Pretiul timbrului cate 80 cr. pent. una data, se antecipa.

cu unu simplu s; d. e. desteritate etc; era in cuvinte straine seu de origine greca si inca nevulgarisate la noi, se conserva x.

Duplicatiunea la intonarea cuvintelor nu se admite.

IV.

Cuvinte ca ghiacia, facia etc, se scriu cu c, era nu cu t.

In cuvinte ca putinfiosu, cuviintiosu etc. t suna ca c nainte de e seu.

Lit. Z se admite in cuvinte straine, precum zodiacu, zelu etc.

In terminatiuni ca lucredu, incredintedu, etc. se admite di.

Literele y, ph, th, si, ch se admitu numai in cuvinte straine si nevulgarisate inca.

V.

Se admite intrebuintiarea semnelor acutu (‘), greu (‘) si cerumflessu (^):

1. Semnulu acutu se pune la verbe in infinitivu, precum: a laudá, a vedé, a audí etc; — si in imperfekte; d. e. laudá vedé audí etc.

La substantivel prelungite, precum: domnia, socia etc. — In fine in cuvinte ca: légana, móra etc.

2. Semnulu gravu se pune la perfectulu verbelor; p. e. laudá, tacú, facú, audi etc.

Asemenea si in cuvinte ca pârti, cărti, bu-netati etc.

3. Semnulu cercuflessu se pune la sunetele nasalii, precum: atâtu, cătu, intâiu, calcâiu, capatâu etc.

4. Apostrofulu se pune la a ca artichu, precum: man'a, mam'a etc.

Nota bene: Acestu modu de scriere s'a adoptat in totale in siedint'a din 13/25 sept. dupa ce elu in partile sale fu desbatutu ageru si seriosu in optu siedintie plenarie ale academiei.

Gavosdi'a, (c. Carasiu) 8 sept.

(Conferintie si reunii invetiatoresci)

Din multu stimat'a „Albina“ este cunoscutu ca delocu dupa reinfiintarea episcopiei nôstre gr. or. d'in Caransebesiu, II. Sa parintele episcopu Ioane Popasu cum veni in medioculu nostru, pre langa multe altele, introduce si in acésta eparchia „Conferintie invetiatoresci“, denumindu dintre invetiatori, pentru 8 protopresi, 8 comisari, cari au avutu a conduce conferintiele. — In anulu acesta tienuramu in Lugosiu a 4. conferintia, avendu de comisariu pre d. invet. din Ezerisiu Ioane Opra. Scopulu acestor conferintie a fostu si este, in tote scólele nôstre poporale a introduce modulu nou de propunere in uniformitate, cum au facutu si fratii nostri colegi din Transilvan'a, pe langa care si deprimarea in gramatic'a rom. cum ea mai usioru se se pôta propune princi-pioru in scóla de toti invetiatorii.

In conferintie anului acestuia mai multu s'a tratatu in prasse gramatic'a, esplicandu-se de catra d. comisariu si din candu in candu si de unii invetiatori. Manualulu de propunere este lucratu cu multa istetia si pre intielesu de II. Sa neobositulu nostru Archipastorius d. Ioanu Popasu. Conferintie s'a deschis in 31, Augustu a. c. si au duratu patru dile, luandu parte la ele fora intrerumpere si rever. d. protop. G. Pesteanu, care la mai multe obiecte luate la desbatere ne-a ajutat multu.

In conferintie din urma s'a desbatutu si despre cartile de propunere: Geograf'a, Istori'a natur., a patriei etc. de la D. Z. Boiu, cari toté, in lips'a altor'a, numai pentru an. scol. 1870. le-a primiu conferintie de a le introduce in scóla altcum le-a declarat unanimu de necorespun-dietorie pentru scólele nôstre din cauza că, butatile din ele, ce n'au nici unu interesu pentru noi, sunt prè lungi; si din contra cele, cari ne-ar interesă, sunt prè scurte; apoi stilul asiatic de innaltu, catu déca vom se le pricepe mu toté,

trebuie se finu totu deun'a cu dictumariatu a mana. Ne miràmu de d. Boiu, cum de intrebui întreia atatea cuvinte straine, unde are eu minti fragede de lucru, — cu scolarii; candu limb'a nostra e „dulce si frumosa.“ Asceptam' de la venit. Sinodu ca si in privint'a cartilor de scole se se ingrigésca, că dieu suntemu tare seraci de ele.

Rev. d. protopopu a inchis conferintele prin o cuventare scurta, dar bine nimerita d'cendu intre altele invetiatorilor, că intru tòte, in scola si afara de scola asiá se urmedie, dupa cum s'a decisu in conferintie; caci numai asiá vom ajunge la met'a propusa, vom fi nativunei si patriei folositoru, aducendu in fine multiamita II. Sale parintelui episcopu pentru nebosint'a sa intru tòte ce sunt spre a nainta scola si nativinea, si dlui comisariu pentru isteti' a-i conducere a conterintielor, la ce s'a respunsu cu unu intreiu „se traiésca“, D. inv. Chiriti'a in numele invetiatorilor a adusu multiamita rev. d. protopopu pentru zelulu ce-lu aréta facia cu causele scolare s. a.

Un'a sun convinsu, va face multa bucuria tuturor romanilor, dar mai alesu invetiatorilor, vediendu o dorintia vechia acum realizata, adeca: infinitarea unei reuniuni invetatoresci a careia scopu este promovarea imprumutata a culturei recerute pentru membrii participatori si, provederea cu o pensiune potrivita a invetatorilor deficentii seu a familiei loru orfane.

Statutul este dejá sanctionat, si-l alaturu aci cu rogarea se bine-volii a lu publicat in multa stimat'a „Albina.“ (Am publicat in nr. 75 Red.)

Reuniunea acésta inca este fructul oste-nelor II. Sale parintelui episcopu Ioane Popasu care prin acésta s'a facutu nemitoriu la urmatorii nostri. II. Sa este primulu membru binefacat alu reunii cu 200 fl. pentru totu deun'a, si cu 15 fl. pe fie-care anu, o faptă marinimósa, pentru care multiamindu-i i uràmu viétia indelungata si sanetosa, ca se-si pôta vedé realizata dorint'a: „Starea invetatorilor: mai buna.“

Asceptam' ajutoriu de la toti fratii nostri romani caci dupa cum potu vedé, seopulu acestei Reuniuni este pré santu.

Cat u fostu de dorita acésta reunii, se pôte vedé si din aceea, că toti invetiatorii din acésta diocesa (din provincialu) sunt dejá inserisi ca membri in sensulu §. 3. d'in statutie.

Adunarea generala a acestei reunii, dupa cum sum informatu, se va tiené in Lugosiu dupa 20 lun'a cur. la care speràmu că vor participa toti invetiatorii. Dómne ajuta!

Ch.

Fagetu, in 10/22 sept. 1869.

(Conferintiele invetatoresci in tractul Fagetu.) In 31 augustu st. v. dupa celebrarea s. liturgie si invocarea spiritului santu, Rss. D. protopresbiteru At. Ioanovicu, — fiindu de facta toti invetiatorii si o parte notavera d'intre preotii tractului — in o cuventare potrivita oca-siunei si cercustantielor desfasuri de nou scopu si necesitatea neevitabila a conferintielor. Enumerandu pericolele, caror'a sunt espuse scólele noastre natiunali-confesionale, indemnă pe preoti si invetiatori ca pe factorii principali spre sustinera si salvarea acelora. In fine adresandu-se catra Atotpotintele lu rogù pentru saneta-te pré gratiosului nostru Imperatu si pentru lungirea firului vietie Prè sanctie Sale Dlui ar-chiepiscopu si metropolitu Andreiu baronu de Siaguna, a Ilustritatei Sale Dlui episcopu dieec-sanu Joane Popasu si a tuturor barbatiloru de incredere a Romanilor, la ce corulu compusu d'in invetiatori si preoti respusne cu „imnul poporului“ si cu „multi ani“ repetiti. Urmà apoi cuventarea O. D. comisariu de conferentia N. Gaitoviciu, plina de spiritu nationalu, si asié conferintie inv. pentru anulu 1869 se deschisera.

Aici se ne oprimus pucinelu st. cetitori si se vi spunem cù cu cata bucuria am vedutu că preotii tractului acestuia — lauda si multiamita cerului si Dlui episcopu, care prin parintesc'a sa ocaruiire sciù sterge invecit'a rugina de indiferentismu d'in cleru si invetiatorime — au participatu in numeru frumusu la conferintie, cu atat'a mai multa dorere am esperiatu că inteleghint'a nostra cea esimia d'in acestu tractu nec nu voiesca a sci de afacerile noastre natiunale. Indignatiune!

Ca se nu devina pré lungu reportulu no-

stru, d'in decursulu a sieseui conferintie amintim numai, că articularea substantivelor de genulu fem. si numele propriu cu forma plurala au cau-satu o disputa lunga si infocata. A scrisa, sau ultima conferintie merita a fi descrisa in detaliu. Mai nainta de tòte, fiindu că presedintele Rss. D. protopresbiteru d'in causa morbului absentă, la propunerea mai multor a s'a alese un președinte substitutoru pentru actul inchiderei conferintielor. Urma inscrierea membriloru la reuniunea inv. si desbaterea cestiu-nei cartilor scolastice; la ambele participarea toti invetiatorii. Cartile elaborate prin staruinti a Ess. Sale parintelui metropolitu au multiamita pre toti.*

Dupa terminarea agendelor O. D. comisariu cu o cuventare potrivita inchise conferintie urandu érasi domitoriu si barbatiloru de incredere viétia indelungata si sanetate. Éta cum scie Romanulu se-si aduca a minte si se dovedesca la tòte oca-siunele stima si aderintia fata cu individii, cari i voiescu binele. Fericiti cei ce se facu demini de stima Romanului!

In fine mai amintim cù dupa inchiderea conferintielor, la propunerea bravului invetiatoriu Mustetiu invetatorimea cu preotimea in frunte, voindu a dà semnu de compatimire, nu pregeta a merge pana la locuint'a pré iubitului loru protopresbiteru si conductoru in tòte asacerile natiunali, si prin o cuventare rostita de O. D. comisariu alu conferintie; prin urari de „se traiesca“ si intonarea unui „multi ani“ si-hu remasur bunu. Fericiti e tractul acel'a, in care intre protopresbiteru, preoti si invetiatori domnesco incredere si amore reciproca! Fericiti e tractul Fagetului, caci aici nu lipsescu acestea!! Dovéda e actulu alegierii de ablegatu die-talu si multe alte manifestari.

Mai multi invetiatori.

Sradiscea-Mica, 20 septembrie.

(Conferintiele invetatoresci in protopiatulu Versietiului) s'a inceputu in comun'a Cusetei in 31 aug. cu sant'a liturgia, celebrata de d. ptpu Ioane Popoviciu, insocită de duoi preoti. Rssmulu ptpu ni tienu o cuventare nimerita si insufletitorie, apoi totu in acestu intilesu vorbi comisariulu conferintie d. Aureliu Darganu invetatoriu din Ghiladu. La deschidere ne-au onoratu cu presint'a loru multi dd preoti asisdere si d. adv. Ardeleanu din Temisióra, carele a luat parte si la alte conferintie.

In conferintie de lumi, marti si mercuri, se trata despre gramatica. Este alu patrale anu, de candu staruintie Prè Sanctie Sale bunului nostru parinte episcopu Popasu succese a introduce aceste conferintie, si dejá acum se vedu folosele. Mercuri dupa médiadi ne inscriseram la „reuniunea invetatorilor din dioces'a intréga.“ Dlu ptpu contribui 10 fl. éra d. adv. Ardeleanu 5 fl. v. a. Conferintie se finira cu cuventari din partea dlui ptpu si a comisariului. In numele invetatorilor d. Georgiu Popoviciu din Semlaculu-Mare multiamti dlui ptpu carele s'a presentat la fie-care conferintie, apoi dlui comisariu, si aduse urari de fericire Ittei Sale eppului pentru ingrijirea parintesca. Ne despartiram in deplina multiamire.

S. S.

Constituirea si inaugurarea „reuniunei invetatorilor romani gr. ordin tractulu protopopescu alu Lipovei.“

Este forte evidentu si constatatu, că precum tòte natiunile, cari astazi se bucura de o cultura spirituala mai inalta ori de o stare materiala mai buna, asiá si individii singuratici, numai prin asociatiuni si reunii de totu felul, cu „poteri unite“ au potutu ajunge. — Esempé vedem in tòte dilele caci ide'a asociarii a prinsu radacine tari in anim'a paporalor. Misticati de acésta ideia salutaria, invetiatorii acestui tractu, in conferint'a loru din 28 juniu s'a determinat a infinita una reuniune invetatoresca, pentru a careia constituite fiindu desifita diu'a de 4/16 sept. a. c., in meritulu ei, cu permisiunea on. redactiuni, me marginescu a reporta urmatorie.

(*) Pe chartia se vede că Dvóstra mai antau scrierati: „cartile traduse nu convin cu caracterulu originalu al Romanilor.“ Apoi ati steru si ati scrisu de a supr'a aeca sentintia că „au multiamit pre toti.“ Rogam'u ve se nu siovaiti. Pronunciati've cu frunta deschisa; caus'a e santa, interesul mare si DV. suntemu competenti.

R. d.

Amesuratu pragamei, invetiatorii tractu-eli si alti colegi ai loru, veniti din diferite parti, mai multi preoti, intelligenti si cetatieri din locu-si juri, au statut la „chimarea spirituala sancta“ in biseric'a locale. Dup' acestu actu so-leu, cu R. D. Popu tractul in frunte, pa-sirejui in edificiul scolelor la siedintia.

D. Popu si Inspectorul scolariu Jónu Tieranu saluta adunarea cu cuvinte patrunditorie, si face a se cesti, de notabilitate provisoriu alu comitetului reuniunei, scrisoarea Ittei Sale Dlui Episcopu Procopiu Ivacicoviciu, prin care incuviintiandu diu'a de 4/16 septembrie pentru constituire, ordina a se alege si unu co-misariu din sinulu invetatorilor; — de atare apoi se alese D. Tomescu.

Notariul Iónu Tuducescu reporta despre activitatea comitetului provisoriu, presenta proiectul de statute ce au elaborat pentru infinita reuniune, cu care comitetul plinindu indetoririle ce le a luat a supra si, demisunéza, si recomenda adunarii a se constituui.

D. E. Stanescu propune a se primi proiectul de statute alu comitetului si apoi acel'a se desbata. Adunarea primește proiectul de statute éra pentru desbatere se alese o comisiune in personele Dloru: Jónu Tieranu, Popu; G. Fogarasi, avocat; E. Stanescu, avocat; G. Cajocariu, proprietariu; Petru Fogarasi, docinte, si E. Andreecu docinte. Totu in sensu-lu statutelor: invetatorii tractului protopopescu alu Lipovei se declarara de membri ordinari. Membri fundatori, cu ofertu de 20 fl. v. a. D. Ioane Tieranu Popu; G. Fogarasi, adv.: E. Stanescu, avocat; Davidu P. Simo-nu, comerciant; G. Serbu, proprietariu; A. Pecurariu proprietariu; Petru Fogarasi docinte in Dobra; G. Barna, proprietariu; N. Lungu oficinu; M. Niculescu ospetariu. Membri ajuta-tori: Vasiliu Beticanu jude in Aliosiu; Demetriu Teaha preotu gr. cat. in Chisdia; Schelegeanu, preotu in Aliosiu; Cristof. Ghuchiuciu, preotu in Lipova; A. Mircu, manuf.; I. Schelegeia preotu in Lipova; Simeonu Rusanda docinte in Pancota; A. Gozanu docinte gr. cat. in Chisdia; Manase Popescu docinte in Agri-siu; G. Neagu docinte in Minisiu; G. Avramescu econ. in Cuvesdia; Jónu Ardeleanu si Greg. M. Marienescu studinti din Lipova. Fi-indu acum „reuniunea“ dejá constituita, totu in sensu-lu statutelor se purcește la alegerea ofi-cialilor si a comitetului. Presedinte se alcse D. Prot. Jónu Tieranu. Vicepresedinti: E. Stanescu, adv. si D. Tomescu docinte; Casieru: Georgiu Puticiu docinte in Chelmacu. Contro-jorul Emericu Andresscu doc. in Chesintiu. Notari: Iónu Tuducescu docinte in Lipova si V. Martini docinte in Aliosiu. Membri ai comitetului: D. Puticiu; J. Nestor; At. Fagarasiu; A. Corba; C. Cratiunu; T. Stancu; D. Dimitrescu; G. Rusanda; G. Fogarasi adv. si G. Cojocariu proprie-tariu. In sensu-lu §. 12. din statute, adunarea se imparti in 2. sectiuni, un'a pentru „fondu“ alt'a pentru: „inventiamentu“ apoi D. presedinte inchise siedint'a la 1. ora dupa médiadi.

Siedint'a a 2, din 5/17 sept. se tienu sub presidiul primului Vicepresedinte E. B. Stanescu. Amesuratu programei, cefindu-se statutele, s'a primitu, si suspindiendo se siedint'a pe 1/4 de ora, s'a subscristu de catu membri. Dupa redeschiderea siedintiei: sectiunea fon-dului prin ref. I. Tuducescu a reportatu formalitate de dupa cari are a se administră si bugetul pe an. 1869/70, cari, dupa o lunga desbatere, s'a primitu.

Sectiunea inventiamentului, prin ref. D. Puticiu a aflatu de bine a recomandă: ca invetiatorii tractuali, de astadate se se tien a de cartile si manuale, ce au folositu si mai nainte; éra D. Vicepresedinte depuse 10 fl. v. a. premiu pentru celu mai bunu „manualu didacticu“, la care mai multi invetiatori tractuali se imbaria a concurge, cu atari pana in 14. octombrie a. c. s. v.

E. Andreecu propune a se alege o comisiune, pentru esoperare de la locurile competente, că invetiatorii se pôta capetă, de la comune trasure, candu partecipa la adunarele generale a le „reuniunei“ seu la alte „conferintie“ invetatoresci. Dupa o desbatere serioua, la care luara parte: D. Cojocariu, Puticiu, Tuducescu, Martini, Er-nescu, Corba, P. Fogarasi, M. Popescu, Onu s. a. adunarea insarcina comitetul reuniunei, cu tréb'a acésta.

J. Tuducescu propune a se face o adresa catra Esc. Sa D. Mitropolitu: A. B. de Siaguna pentru modalitatea tinerii unei adunante gene-

rali de invetiatori; si atat'a catra D. V. Romanu, pentru continuarea „Amicului Scolei.“ Aceste propunerii se incredintiara comitetului.

Andreecu, invita adunarea generale viitora in comun'a Chesintiu.

Dupa o consultare serioua de si nu atatu din insenmetatea locului, pre catu din oportunitate, se primește, era terminulu s'au desputu pre „mercuri in septeman'a cea luminata 1870.“

J. Tuducescu, propune la ordinea dilei alegera de membri onorari; de atari s'au proclamat:

- D. Vincentiu Bebesiu, deputatu etc.
- „Josefu. Hodosiu, deputatu etc.
- Dr. At. M. Marienescu, literatu etc.
- D. Aleandru Gavra, Directoru preparand.
- Dr. At. Siandru profesor.
- D. Ioanu Rusu profes. preparand.
- D. Georgiu Cojocariu proprietariu.
- D. Andrei Mocioni
- „Paulu Vasiciu. cons. scol.
- „Georgiu Popa redactoru
- „Vis. Romanu inspect. de Asecurat.
- „Georgiu Baritiu literatu.
- Ittea Sa Dn'a Ecaterina Mocioni.
- N. Radneantiu notariu.

Am apoi se amintescu, că in decursulu siedintiei 1. D. Putici si E. Andreecu tienura vorbiri oca-siunialu insufletitorie — éra sér'a a purcesu de la scola unu conductu de facile cu musica la localitatea Dlui Presedinte; l'a salutat in numele invetatorilor I. Tuducescu, éra in numele inteligintii D. Stanescu, de aci am mersu cu totii la unu banchetu, unde am petrecutu pana la 1. ora nöptea.

Asia a decursu inaugurarea „reuniunei“ noastre dar mai nainte de a incheia cu acestea am se aducu multiamita, colegilor si altoru Domni din locu si departare cari parte cu pre-sint'a, parte cu concursulu loru spiritualu si materialu, ca membri fundatori, ajutatori ai reuniunei, a facutu onore intreprinderii noastre, in catu si strainii ne priviau cu respectu. Mai odata pentru onore ce ni ati facutu, Domnilor! Vi exprimem: Onore voa.

Iónu Tuducescu.

Dobra 16 Septembre 1869. v.

(Reuniuni invetatoresci, starea scolelor.) Cunoscendu invetatorii de la scolele confesiunale lips'a de intramiri, le infinita catu se pote mai corespundatori. — In anulu tr. se infinita mic'a reuniune a invetatorilor din tractul Dobrei; estu anu bravii invetatori din tractul Lipovei, si cei din intréga Eparchia Caransebe-siului urmara exemplulu. Nu voi abusá de pacient'a ono. publicu cetitoriu, déca despre aceste reunii mi voi face observarile mele. Noi cei din tractul Dobrei, doriam a infinita reuniune pana a nu esf legea scolara din 1868. Dupa starea nostra am decisu numai 1% din salariul invetatorescu, computandu-se aici tote emolumintele, cu promisiune a mai inmult 1%. Estu anu s'a inmultit la 2%. Colegii nostri din tractul Lipovei, deodata au promis 2%, computandu-se si acolo emolumintele. Am cetit statutele invetatorilor din dioces'a Caransebe-siului; accele ar debui modificate, caci acolo dau invetatorii 3% socotit numai din bani, pre candu in unele locuri bucatele, si alte ce primește ca salariu e mai odata atat'a, in alte locuri si mai multu.

Se nu credea cineva că dora respingu intreprinderea colegilor din dioces'a Caransebe-siului; salut acésta intreprindere cu atat'a mai multu cù s'a facutu pentru intrég'a diocesa, pre-cum e dorulu totorul' a ca catu mai curendu se se infinitie reuniunea generala, si speru că pana atunci in mai multe tracte vor imita faptele acestea si vor infinita reuniuni tractuale, si dup'aceea reunii diocesane, si in fine reunii generala in intrég'a metropolie.

In privint'a infinitarii acestor reunii fondatiunale, credinti' mea a fostu că acelea mai antau le vor imita colegii din Banatu, si nu m'am inselat. Luandu parte la inaugurarea reuniunei din Lipova in 4. Septembrie, unu coleg din Ungaria, asemenea ospe ca mine, mi-a spusu că si in Ungaria se simte miscare pentru asemenea reunii. Departat la marginea Trinei, nu sciu ca in Ardeau invetatorii se sic mici cati de asemenea dorintia santa.

Sentiendu-se acésta nepasare, inv. Alesiu Nemesiu, in conferintie anuale a propus a se emite unu Apelu catra toti invetatorii pentru infinitarea reuniunilor tractuale si in fine die-

cesana ori Metropolitana. De nu ne vom îngri gi noi de noi, altii nu multu si vor bate capulu. Fiindu in Lipov'a unii amici mi diceau ca din adunarea invetiatorilor se va alege nemica, ca din alte.

Inse nu va fi, dupa parerea loru, nemica deca vom concurge din tota partile, si intr-o intielegere armonica vom statori unu statutu, pentru a caruia compunere se se roge barbatii interesati de scola si soratea invetiatoresa.

Scoli! si erasi Scoli!! striga timpulu. Eri avendu norocire cu unu barbatu pre stimatu mi descoperi ca prin esperiintia ce a facutu in unele parti in Ardealu, cu scolele am stau in trista stare. In multe parti strainii si inimicii nostri aducu pre crestini la acel crediamant, ca deca se vor dechiarat se infinitieze scole comunale, nu vor mai plati ei pre invetiatori, fora numai statutu. Pre de alta parte dice ca de nu va fi asupra scoleloru o controla mai buna, nu vom face multu cu ele, caci pre rondu tota vor veni in manile strainilor.

Nu voescu a aduce esemplu constatatiorie dieseloru acestor; lasu caror' li sta in competitia se iee iniciativa si se cereeteze scolele si starea loru presinta.

Despre decurgerea inaugurarii reuniunei invetatoresci din Lipov'a credu ca se va reporta din partea competitilor, alegandu-se foia Albin'a pentru publicare. Pana atunci fie-mi iertatu a aduce la cunoștința, ca invetiatorii din tractul Lipovei se potu bucură avendu in fruntea loru pe Rvrndissimulu D. Protopopu Ioane Tieranu, sprinjul unor intieleginti din locu precum a Sp. D. Georgiu Fogarasiu, a Dloru Georgiu Cojocariu, Davidu P. Simionu, Georgiu Serbu, Georgiu Ratiu si altii cari s-au dechiarat de membri fondatori. In fine tota onoarea onor. D. Vasiliu Stanescu adv. in Aradu carele a lucrat la indreptarea statutelor scl. pe carele reunionea lau alesu de vicepresidente.

Nu potu se nu amintescu ca invetiatorii, pre Dlu Protopopu l'an onoratu cu unu conductu de facili, cu musica, tienendu-i cuventari inv. din locu N. Tuducescu si Dnulu advocatu V. Stanescu. Dupa conductu comerciantele D. T. Simionu au arangiatu o cina, carea a durat pana la 1 ora. Insufletire mare, bucuria generala, preoti nu astu, de catu numai D. Protopopu. Se dee Dumnedieu ca in totu tractul se se infinitieze reunioni fondatiunale catu mai curendu.

†. †.

De langa Oltu, septembrie.

(Representantia districtuala a Fagarasului) tienu in 14 l. c. siedintele trilunarie. La ordinea dilei a fostu publicarea mai multor legi santiunare, intre cari legea pentru conscrierea poporului. A supr'a acesteia se nascu o desbatere, caci unii membri doriau a se face in conscriere si o rubrica pentru nationalitatea celor conseristi. Dar asta dorintia nu se primi, pentru cuventul ca nimenea nu cunoscute intieleginti on. ministeriu, si chiar de s'ar adauge acea rubrica, on. ministeriu o va poter sterge. Se publica santiunarea statutului organic al bisericiei romane gr. or.; nisice statute pentru cei ce intreprindu o cale ferata cu cai; nisice indrumari pentru prasirea unui soiu mai bunu de vite; o cercare de la o societate de ascurare din Clusiu, ca comitetul se medilocesca, ascurarea banurilor orfanali; apoi se alese o comisiune pentru preliminarea bugetului pre anulu 1870 pentru oficialii politici. Cu acest'a se incalta siedint'a la 12 ore, era d. adv. Puscariu ii rogă pe membri a se adună numerosi in siedint'a de dupa prandiu, caci are se faca nisice interpellatiuni (alu caror' obiectu era dejă cunoscetu tuturor').

La 5 ore dupa prandiu se deschide siedint'a. Abia erau de fatia trei membri. Asta me duse la presupunerea ca dora unii membri vin la congregatiune numai pentru petrecerea la prandiul capitelanului, dupa carele o tulescu la sanetos'a. Dupa multa acceptare, cu provocari si cercari succese a recrutat 38 de membri. Refera comisiunea bugetaria: salariile oficialilor s'au urcatu mai casi ale celor din Ungaria. N'avemu nemica in contra, numai ca apoi municiipiu nostru se nu imite pre Ungaria si intraltele d. e. dandu posturi de juristi si unor omeni cari in vieti loru n'au mirosatu jurisprudentia si celor de cari telharilor neci li pesa ci, cum fu de curandu in Ungaria de sus,

o banda de gefuitori merse cu cetezanti'a pana a-si publica program'a de activitate.

D. Puscariu interpellă in cau'a judeului Popu-Grideanu, fostu deputatu transilvanu in die-ta ung., carele in tractul seu a comisut fapte multe necuviintiose. Cu 18 voturi, contra alorul 17, se otară transpunerea lui Grideanu. Dsa totusi, desii vinovatu, avu fruntea a replică ca votarea n'a decursu bine.

Alu doile punctu din interpellatiune fu cau'sa speselor cu zidirea casei comunale in Bramu. Socota nu s'a datu. Din respunsuri nu poturam intielegere ca ce s'a otarit in acesta privintia.

Alu treile punctu, cum in comun'a Bramu, postulu de notariu s'a datu celui mai putinu calificat din concurinti? S'a respuusu ca s'astea alesu cu un-animitate. Voiu descrie casulu daca n'ati primitu anca incunoscintiare. (Am primitu, dar in fati'a legii de presa nu ni dedea garantia destula ca s'o potem publica. Red.) Z.

Almasiu (fruntari'a militara) Septemb.

(Cum intielegu unii preoti statutulu organicu.) Voiu se aduce la cunoștința o. publicu despre statutulu organicu cum l'intieleg d. parohu G. N. din comun'a Lapusinicu, care e, de nu me inselu, parochia cea mai de frunte in regimenteru.

Numitulu preotu capetundu epistol'a pastorală archierescă si instructiunea, destulu de chiara, de la protopopu, le-a citit in sant'a biserică in fati'a unui poporu forte numerosu, si dupa finirea cetrei, inceput a o splica poporului in urmatorulu chipu: „Inbititoru meu crestini! In aceasta pastorală ni poruncese cinstiulu consistoriu, ca de acum nainte avem a depune cheltuelile pentru sinodulu si comitetulu parohialu, pana la celu mitropolitanu, — asié-dara ca se plinim dorintia mai nalta, bine voiésca dd. epitropi si alesii comunali a renume aici de a subscrive aceasta pastorală cumca se invioiesc a depune cheltuelile pentru aceste cereri.“ (Densulu li puse nainte pastorală cea tiparita spre subseriere, nu era vorba despre introducerea conscrierii.) Candu veni actulul subserierii, omenii nostri se retraseru cu intrebarea: „Domnule parinte! Ne rogămu a ni desluç chiar cate spese vom avea a depune pentru acele sinode, si candu? S. Sa respuuse: „Nu mi-e cunoscetu.“ Acum omenii o luara pe talpa, caci sub asié felu de conditii nu se invioiesc. Eea sciintia preotului care nu ie a mana o carte seu unu diuinriu spre cetire.

Acestu casu se areta, de catu intielegatoriu D. preotu, Dlui protopresviteru districtului, de unde cu nerabdare se ascépta resulatul.

Nu e rusine a nu sci, pre catu e rusine a nu invetiá. Cei ce nu precep statutulu, nu se sfiseasca a intrebá si li se va spune.

Petri-Vasila (regimentulu serb. ban.) sept.

(Limb'a romanescă si nemtiescă.) In nr. 73 doui petruvaseni invinuescu parochia ca nu scrie romanesca catra comandantele statuinei carele e romanulu locutiente supr. Georgiu Ciobanu.

La acest'a facu modest'a mea intrebare: O're aici duoi petruvaseni, ca ocarmuitori comunei, scrisau veri odata romanesce catra parochia de candu s'a publicat la compania ca' avem a dreptu a scrie romanesce? Nici candu! Si de ce? ca' d'abie seiu ceva cef' cu litere, era de precepstu forte putinu din gazeta romanescă.

Parochia a scrisu si romanesce catra compania, inse ori nu capeta respunsu defeliu, ori i se respunde nemtiescă. Eta aci Vi alaturu in originalu unu respunsu oficialu de la romanulu Ciobanu, e scrisu cu propria mana nemtiescă era nu romanesce.

Acele siruri din corespondintia n'au purcesu din pén'a propria a celor duoi petruvaseni, fiindu ca' ocarmuirea presenta a comunei asié de bine precepe romanescă, in catu daca are lipsa de o compunere romanescă catu de simpla, ie lumea in capu si cersiesce. Josu cu masca!

Petri Murgu mp. preotu.

Oraviti'a, 18 sept. 1869.

(Slaba politia.) Luni in 13 sept. dupa mediasi pe la 5 ore s'a aprinsu statul parochu lui catolicu, apoi a arsu scol'a, 7 case si alte zidiri laterale.

Ajutoriu numai atunci a sositu, dupa c

plebania a arsu de totu, caci abia este orasul mai slabu de politia de catu Oraviti'a montana.

Nici la o casa nu a fostu bute cu apa, cu atat'a mai putinu alte instrumente de a stinge focul. S'a aretau din partea orasienilor nemti cea mai mare indignatiune asupra birelui primariu de aci Maly, pentru carele diregatoriu a nu e chiamare, ci poate mai multu ocupatiune, ca se nu sieda tocmai a nemic'a seu poate o statiune de pensiune, pentru ca are pretenu pe Chesariali din Lugosiu.

Asie-i cu tota, casi cu politia.

Inse in Carasiu, accei diregatori au privilegiu, cari se tienu de partid'a politica.

Sau fucutu observatiuni favorabile in publicu pentru presiedintele tribunalului Papahazy, carele a fostu delocu in feta pericolului si cu ingrijirea si fapta sa a scapatu doue case de focu, si orasului de primejdia mai mare, asemenea a primitu publiculu cu bucuria activitatatea unor membre de la tribunalu in mediocul pericolului.

A. B.

Cartile scolastice.

(Responsu la articolul resp. din Albin'a N. 69.)

(Incheiare)

Nu, Dle corespondinte! nu concursele ne vor duce la fericire, ci aceia, pre cari Dta insuti i-ai numitul alu doile factore in scola, era eu ii numesecu celu d'antaiu: invetiatorii! Se ne ingrijim a radica pre invetiatorii nostri din treptă in treptă pe seară cultura, aumanitatei, a moralului, si atunci concurentia cartilor scolastice va urma de sine ca o consecintia naturale, ca unu fruptu crescutu si maturisatu de timpu.

Mai grea inse, de catu acus'a pentru lips'a concurselor, este invinuirea aceea, ca s'ar recomenda si introduce prin scolele noastre carti necensurate in comisiuni de barbati competitinti. Ea involve in sine incus'a, ca Inspectoratul scolasticu supremu este usiorelu, partinitoru, nepasatoru pentru instructiunea si crescerea tinerei, trantesce cu volnicia pe mesele scolelorloru orice maculatura de scriere protegiata fara cercetare, fara alegere, — cu unu cuventu nu este la inaltimea chiambrei sele! Lasu se recugete corespondintele insusi intr-o ora mai linisita asupra acestei invinuirii; eu era me marginescu numai pe langa aceea, ce me privesce pre mine, sperandu, ca si din acest'a se va vedea, in catu incusele de susu au vre unu temeu realu sau nu. Spre scopulu acest'a inse nu voi vorbi eu: vorbesca faptele! La anul 1862, candu dupa o miscare mai agera a spiritelor, cu deosebire dupa inintiarea Asociatiunei transilvane era la ordinea dilei ortograf'a romana cu alfabetulu si tota, cate se tinu de dens'a prin scolele noastre romane gr. or. era in usu unu Abecedariu dupa metodulu silabisarei, tiparit partea cea mai mare cu alfabetulu cirilicu mai vechiu si mai nou. Deci simtindu-se atunci indoitul trebuinti'a, de a se compune unu Abecedariu dupa metodulu foneticu si legograficu, carele totdeauna se pregatesca si introducerea alfabetului latinu, fiindu din intemplantare tocmai eu profesore de limb'a materna la despartimentulu pedagogicu alu Institutului archieceseanu, misu facutu mie provocarea verbale, a elabora, unu proiectu de atare Abecedariu, pentru care staruia in modu neresistibile vócea timpului. Urmandu acestei inviatimi, am facutu ceea-ce am potutu, si Abecedariul, dupa ce a trecut mai antaiu prin revisiunea unei comisiuni conchiamate spre acestu scopu, s'a pusu sub tiparul si apoi s'a recomandat invetiatorilor acelor'a, cari potendu-se imprietinu cu metodulu lui, vor voi se invetié catre si scrierea dupa elu, er pentru ceilalti sa lasatu in valore Abecedariul celu vechiu. Eta antaiul meu monopolu! De atunci Abecedariul acest'a, pe langa tota defectele lui, indepentandu-se cu incetul tocmai cu ajutoriul invetiatorilor, cu cari necurmatusu fostu si sum in legatura, a trecut prin 8 editiuni si este introdusus, incatul si, in multe scole, nu pentru ca e recomandat de susu seu pentru ca e proprietatea tipografiei archiecesane, ei dupa insasi firea lucrului, arestandu-se metodulu legograficu si foneticu mai practicu decatul alu „slovenirei“ si silabisarei; caci pe candu treceau luni, ba dori si ani, pana candu dupa cest'a ajungea elevul la ceterire, pe atunci dupa cel'a invetiatori catu de catu abili in 6—8 septembri aducea pre elevii loru si se cetsca si se scria, dupacum despre acest'a m'am convinsu prin propri'a-mi intuitiune. —

Dreptu carte de cetire va fi sciindu si corespondintele, ca si mine, ca se intrebuinta prin scolele noastre inca din vechime numai Ciaslovulu. Cumca acel'a ca carte de rogaciuni impingesce missitatea sea, nu tragu lu indoiala: dar ca carte de cetire pentru invetierea limbei cu etimologia, sintassa, ortografia etc. va fi sciindu si corespondintele, ca nu se potrivesc nici de catu, tacendu de punctul de vedere religiosu. Acest'a o cunoscere pre bine si Inspectoratul supremu, carele si in Instructiunea diu anulu 1862 (Pag. 31.) enunciá parerea sea de reu pentru lips'a unei carti de lectura. Decei ce era mai naturale, da catu a me cugeta la elaborarea unei asemenea carti totu eu, carele compusesem Abecedariul si carele poteam sci mai bine, cum ar fi a se aduce carte de lectura in legatura cu Abecedariul, ca o continua graduta a acestuia, De aceea am primitu bucuros impulsul, ca si la Abecedariu, nu oficiosu, in scrisu, ci simplemente orale, a me incercá la elaborarea unei asemenea carti, cu atat'a mai vertosu, caci acest'a trebuia se o privesc ore-cum ca o indeterminate morale. Am facutu de nou ce am potutu; dar directiunea tipografiei n'a voitut a tiparim manuscrisul pe spesele sale, ci m'a invitatu a-l tipari pe spesele mele. Astfelu (urmandu, m'am rogatu apoi de ven. Consistoriu archieceseanu, ca se binevoiesca la lata cartea la censurare, si deca o va asta corespondintore, a o recomandá. Acest'a dupa censurare din partea ven. Consistoriu archieceseanu, s'a si intemplantu, precum am fostu inintiatu prin harthia oficioasa. De atunci cartea este desu intrebuintata in scolele elementari si principali, — din cau'a monopolului, carele nu esista, seu pentru are dor' si ea vre o parte seu barem vre o participa buna, — judece cei competitinti. Eta alu doilea monopol alu meu! In fine, ca se dau tota genesea acestor carti, deseles provocari ale invetiatorilor, ca se continua opulu inceputu si se edau o carte de lectura pentru elevii mai maturi, cari foloseau ca carte de cetire „Invetiat oriul si poporul“, m'au indemnatus cu atat'a mai vertosu a continua lucrul meu, caci numai asa poteam dice, ca am facutu unu ce intregu, si caci la acest'a me angajasem inca tiparindu partea antaia, precum dovedesce prefaci'a aceleia. Pe candu partea acest'a a doar' era sub tescu, nu sub protectiune, nici monopolu, nici cu elatutu, ci pe spesele mele si pe respondere mea in poterea libertatii fiecarui, de a scrie si eda carti, si in linisca unei modeste vietii invetatoresci, pe atunci Inspectoratul supremu, luan-du cunoscintia speciale despre planulu, cu priusul, materi'a si form'a ei, s'a crediutu indemnatus a me invită, ca se edau cartea nu ca un'a, dupa cum era planulu primitivu, ci ca patru carticele, dintre cari cea d'antaiu se reinanta carte de cetire in intelelesu strinsu pentru clasele superioare, a dou'a se cuprinda elemente sau liniaminte geografice, a trei'a istorice, a patra istorico - naturali si fisicali. Eu din punctul de vedere formale numai cu grec m'am potutu decide a face schimbarea acest'a, era cu privintia la materialu m'am inovitutu cu atata mai vertosu, cu catu mai multu s'a intaritu in mine convictiunea, ca scola populare nu are chiamarea a predă scientie sistematice, ci trebuie se se multumesc a impartasi momintele cele mai de frunte ale acelora intr-unu modu practicu, usioru de intelelesu si de tinutu in minte. Si asa s'au tiparit aceste carticele pana'n fine, si dupa ce s'au reeditat de Inspectoratul supremu, acel'a in cunoscutele loru s'a vediutu indemnatus a recomandá aceste carticele, spre introducere in scolele noastre, pana candu se vor asta altele mai corespondintore, si astfelu le a pusu pe mesele conferintelor invetatoresci, ca acele se le ie la cunoscintia. Eu credu, ca prin acest'a nu numai nu se eschide seu se opresce, ci tocmai din contra se provoca disputarea si recensarea loru. Conferintele invetatoresci, ca totu atate comisiuni recensatore, au totu dreptul a le critisa, a le reproba, seu cu motive pedagogico - didactice chiar si a remonstră contră introducerei loru prin scole, deca le vor asta necorespondintore. Eta dar si alu treile, monopolu alu meu!

Din tota acestea resulta:

1. Ca cartile edate de mine nu sunt monopolu, caci nu eschidu alte carti nici edate nici edande;

2. Ca cartile edate de mine nu sunt introduse prin scole fara revisiune, ci suntu reeditute, ca tota celelalte, de organulu com-

tinte actuale, afara de care eu de presinte altulu nu cunosc; căci Senatul scolasticu, prove diutu in Statutul Congresului §. 122—131, proiectatu tecnic de acestu Inspectoratu supremu retrogradu si nedreptu (?) intra in vietia numai de la Dominec'a Tomei 1870. Atunci mi-voiu cunosc cu detorint'a fati'a cu densulu. Dëca ar fi, că se se scăta din scălele noastre tōte cărtile nerevedute in comisii etc., atunci trebue se scăta si corespondintele, ca nu ar remană dör nici un'a.

Conclusiunea, ce urmăra din tōte acestea cu privire la corespondintele „Albenei,” si-o pōte face ori si cine: eu o lasu in judecat'a publicui si nu me facu judecatoriu in caus'a mea.

In fine ar mai fi a se dice unu cuventu despre improvisa critica, ce face corespondintele asupr'a cărilor mele, in cari dice că aflatu multe inconveniente atât materiali, cătu si formalii. Eu nici candu n'am evitatu o critica reale, obiectiva, ci din contra totdeun'a o am reclamatu, — dovēda prefetiele respective si corespondintele mele cu conferintie si invetiatori singurati! — si indegetările loru le am considerat cu conscientiositate; dar că se se aduca o critica atât de secura si condamnatore astupr'a unei cărti, carea corespondintele dör nici că o a ceditu, ci o cunosc numai din povestirile amicului seu, la acēst'a ca unulu, care mai bine de unu dieceniu sum totu in scăla si care nu m'amu ruginatu, a me pogori de dōue ori in vietia mea de pe catedr'a professorale pe bancele scolaresti, spre a inveti, — in adeveru nu m'am acceptat. Si eu sum convinsu, că o carte este capace de continua perfectiunare, fără de a ajunge vreodata idealulu perfectiunei, si de aceea cu multiemita primescu ori-ce indegetare la perfectiunarea unei scrieri, dar de la ori-ce critica ceru, ca ea se intre in specialu si se dovedescă din punctu in punctu ceea-ce sustine. Astfelu de invinutri inse, că cartea mea cuprinde partea cea mai mare materialu germanu tradusu in romanesce etc., sum constrinsu a le reteptă simpleminte că nisce superficialitati, cari dovedescu, cătu de reu a vediutu corespondintele prin ochilarii amicului seu. Am folositu negresitu si literatur'a germana cea atât de copiosa in scrieri pedagogico didactice, dar pre-tindeni am lucratu cu prejudecare, cu privire continua la impreguriările si trebuintele noastre. Dëca cu acēst'a am comis u unu pe-catau, apoi corespondintele se nu radice pētr'a numai a supr'a mea, ci si a supr'a lui Manteanu, Fumanu s. a., cu cari bucurosu voiu se fiu de unu eresu. Pōte prin retacerea nūinelor auto-rilor germani, de la cari am lăsat cutare piesa, poteamu se producă in amiculu corespondintei credint'a, ca sun de totu orginalu; dar pe contul adeverutului a-mi face renume nu voiescu. Inse despre acēst'a nu este locul a vorbi aici in meritum.

Acestea de asta data la tractatul „cărtile scolastice.” Si incheianu assigurezu pre corespondintele, că dëca pentru dilucidarea acestui obiectu va voi se continue discussiunea pe calea publicistica, totdeun'a cu fruntea serina voi radică manuș'a unei lupte oneste, destinate a servit causei. Ér dëca cum-va motivele Dsèle la publicarea acelui tractat ar fi fostu motive personali, cari nu voi se lo presupunu, atunci cuventul acesta din partea mea este celu din din urma in acēsta causa.

Z. Boiu.

Bucuresci, in 9 21 sept.

(Societatea academică) pasiesce cu pasi resoluti spre a-si incheia activitatea de estimpu cu rezultatu catu mai folositoru. Pentru domineca in 14 l. c. este defiata o siedintă plenaria publica in carea dlu Papu va tiené discursulu seu de receptione, éra dlu Baritiu i va respunde in numele academiciei. Acestu discursu alu dlu Papu a fostu degiā obieptu alu unei discussiuni seriose intr'o siedintă, asemenea si respunsul. Este cunoscetu că si un'a si alta lucrare se occupă de vietia si aptivitatea fericitului G. Sincu, o tema pre catu de marétiu, pre atat'a de interesanta, si a careia tractare si prelucrare — potu dice, că este calificata a electrisa si incantă natiunea intręga. Din aceste lucrari se va vedé chiar, ca de pre unu tablou viu, cum s'a desceptatu natiunea romana din letargieul somnului multi secoli, si cari i-a fostu sentienintele si

esperiintele in momintele desceptarii! — Discursulu dlu Papu este fōrte lungu, este unu opu vastu, dar se va tiené prescurtat, se va publica in totu cuprinsulu seu si va fi mai vertosu in multele sale citate, o lectura de celu mai mare interesu pentru fia-care romanu bine sentitoriu.

Discursurile celor'a lalți doi membri de anu alesi, anume a dlu Cogalniceanu si dlu Sionu, se vor amenă pentru sessiunea viitorului anu, fiindu că respunsurile la ele nu se potura termină.

Intr'aceea societatea mai inaintă si cu orografi'a; dar marturisescu, că dupa cate audiul despre aceste desbateri, mi se pare, că ele nu vor avea rezultatul, ce-lu doriu si speram de la incepere. Se sună că unele cestiuni s'ar fi decisiu — nu prin majoritate si arguminte, ci dupa influența de autoritate a unorii membri. Asă anume se se fia primitu duplicarea consonantilor nu numai la compusetiuni, ci si la medilociu, „more latino”, o mesura, ce face imposibile o scriere corecta fora a sci bină limbă latină; unu inconveniente catu se pōte de mare. Asemenea se se fia primitu intrebuitiarea literelor x si y in tōte cuvintele luate de la straini si altele asemene. Dar societatea dupa ce nu s'a potutu emancipa de influențe personale, crede a paralizat reul prin aceea, că respica de adreptul cumca acēsta metoda de scriere este numai pentru sine, adeca pentru afacerile si publicarile sale, de aci in colo lasa carturarilor libera alegere si primire.

Desbaterile a supra ortografiei inca nu sunt terminate; mai sunt adeca cate-va pucine, dar totu grele cestiuni de regulat. Preste totu potu se vi spunu, că semnele s'au incunguratu, tocmai cum le incungura „Albina” si nici intru altele, afara de duplicatiuni, ortografi'a acēst'a a Academici nu va diferi multu de ortografi'a de astadi a Albenei.

Siedintă ultima se va tiené luni in 15 sept. éra de marti in colo membrii din straineate vor incepe a paresi capital'a României.

Din Gramatic'a premiata a dlu Cipariu a esită de sub tipariu 12 căle, adeca partea I. analitica; cea lalta va esit pana pre la incepere lui Noemvre. Multi se pregatescua lăs acestu opu la o critica agera si seriosa; foia Bucovinei inse credu că va publica cea d'antau critica si ve facu atinte la nr. ei cei mai de aproape.

Membrii nuoi credu că asta data nu va alege societatea, cătu pucinu ordinari nu, ci dora unii onorari si unii corespondinti.

Societatea ac. tiene in tōta diu'a siedintie, chiar si domineac'a si în serbatori, fiindu că numai astfelu crede că-si va poté termină agendele necesare.

Bucuresci in 10 22 sept.

(Apel la consciint'a publica si la capri partitilor) Senatul Romaniei se inchise alătiori, pana se apuce a se desfasiură bine. Elementele din cari este elu compusu asta-data, sunt atat de curiose si diverginti, in catu numai bunul Ddieu pōte se scia, daca vre-unul prevaléza, si care, si ce felu este acela. Se urca lui sesiune straordinaria o imprimira lucrările verificări de titluri, disputele dlu Nic. Jonescu cu Ministrii, anume cu Cogalniceanulu de la interne si cu Golesculu de la finanțe, si — cateva pucine, neusenante si rapedi votari legelative.

Cine va luă a mana stenografele acestor sesiuni si le va frunzari de la prim'a pana la ultim'a pagina, va vedé că celu pucinu dōue din trei parti a le timpului si activitatei acestei sesiuni de 15 dile se vinu discurselor si interpellatiunilor său adeverutu dicendu — certelor suslaudatului d. Ionescu. Acestu mare, dibace si prănușu oratore, ar fi celu mai mare in România intręga, daca elu n'ar avea dōue escese pre batătorie la ochi, unulu — d'a vorbi la tōte cestiunile de trei ori mai multu, de catu ce merita ele, si altul — d'a cantă pré adesc nodu in papura. Sunt, pre cum vedeti, slabitiunile tuturor oménilor de opisitiune din principiu, de opositiune, cum se dice, „cu totu pretiul.”

Peste totu acēsta politica său metoda nefericita, este astadi unu peccatu greu alu României, său adeca alu personelor de frunte ale ei. De aci provine, că tōta opositiunea, atat cea radicala si democratica, catu si cea boierescă si

reactiunara, nu-si bate capulu de felu cu avantajele, cu binele situatiunii presente; par că n'ar ave ochi si pricepera pentru alta de catu pentru slabitiunile si gresiele oménilor de la guvern! Si totu acēst'a este caus'a că — publicul intregu, desperatul d'a mai poté acceptă apropiarea catra olalta si impacarea celor mai buni si mai zelosi de prin tōte partite, cu o resignatiune condamnabila, cu unu felu de fatalism turcescu se pregatesc la unu ministeriu Jonu Ghica! Sciti, ce va se dica unu ministeriu Jonu Ghica? Va se dica in trei cuvinte: Unu ministeriu alu lui Andrassy-Beust in România libera! si sciti ce va se dica o România libera c'unu astfelu de ministeriu? Aceea ce se dice unguresce „feru de lemn”!

Eca, unde duce spiritul passiunat de partita! Dar sciti ce mai este caus'a? Este că — toti barbatii de spiritu si curagiu s'au introdati si ingagiati prin partite, si in focul celu mare alu luptei loru contra presintelui nemultiamitoriu, au perduto cu totul din vedere busol'a adeverului si interesului celui mare, patriotismul! Nesmintitul că ei acum cu partitele impreuna, alu caror'a impulsu nu este tocmai moral'a, mergu oblu calea patimii pona vor dă cu capulu d'unu parete periculos, atunci apoi si-vor veni in ori; — numai de n'ar fi pré tardiu, de nu si-ar sparge capele si n'ar pericolă natiunea!

Tienu că am totu cuventul a scrie astfelu, căci cu cea mai buna consciintia potu se afirma, că politic'a ce o urma domnii de prin partite nu corespunde dorintiei si interesului publicului celui mare. Acestu publicu, dupa natur'a lui, este mai pucinu egoistu si mai multu patriotiu, si daca si nu pricepe, dar sente multu mai bine greutatea situatiunei, de catu cei insigebati in inversiunat'a lupta de partita, si scie apreciatu multu mai bine adeveratele talente si virtuti. Daca deci acestu publicu este atrasu ca de unu furnecu de zelulu si probitatea morală si natiunale a unui Brateanulu, totu astfelu, său si mai multu crede in capacitatea cea nalta si in romanismul celu necontestabilu alu unui Cogalniceanulu, si deplange nefericirea, că ei nu se potu impacă si unu, si condamna furi'a cu care se lupta partitele loru un'a contra alteia; acēst'a cu atatul mai multu, căci publicul celu mare incepe a crede, că — caus'a neintelegerii si a contrastului peste totu nu este atat'a la ei, catu mai vertosu la partitele loru.

Ar fi o consolatiune de mare pretiu, daca acelu mare publicu ar poté crede, că domnitorul vede si pricepe aceste miscari si scie se le destingă motivele si caracterul. Voiu se dici, că de candu cu disolvarea camerei trecute si nouele alegeri, publicul nu mai are date, dovedi, cumca Msa petrece cu ochiu desceptu si netulburat tōte cele ce se intempla, si eu nu pregetu a pronunciă, că dlu Cogalniceanulu chiar ar fi detorii siesi, Domnitorul si patriei, a face se intre aci lumina, multa, destulă lumina.

Nu pōte se fia bine si iertatu, ca România macar numai pe o di se-si pērda credint'a si sperantia in Domnitorul loru pe care-lu alăseră cu atat'a entuziasmu si resignatiune. Se bagăt bine de séma, voi cei de la putere, că astadi romanimea tōta sufere si patimesce pentru alegerea lui Carolu de Hohenzollern; se studiasi deci cu tōta seriositate consecintele si apoi se vi pricepeti detorint'a si marea responsabilitate fatia de națiune!

Am inceputu cu senatul, acestu corpulegiitoriu, carele ar fi se fia faptorulu de frunte in vietia de statu; revinu érasi la densulu pentru a constata si din cele amintite, că — nu corespunde memitiunei sale; elu nu este in stare d'a corege si d'a conduce pe ceia lalți faptori; n'a implitu acēst'a chiaru nici o data de candu esiste; natur'a compusetiunei sale nu dă speranta d'a acceptă acēst'a nici in viitoriu: va se dica elu este o institutiune de prisosu; éra privindu la principiile de egalitate intre cetătieni si de reciprocitate intre organismii statului, cari principiile prin existint'a lui sunt chiar paralizate, elu este si periculosu, incurca si ingreuna vietia de statu, in locu d'a o limpedi si usiură. Se vedeti in realitate si practic'a: elu are vr'o treipatră personalitat conduceatorie, dar foră nici unu nessu de principiu intre sine, buna ora are pe unu Jonu Ghica, Tellu, Costaforu, N. Jonescu; fia carele din acestia are cate o cōdă mai scurta și mai lungă care-i urma orbisius;

abié cam a trei'a parte din membrii senatului; apartinu strinsu guvernului. Acum tōta viet'a constituționale, pacea, liniscea, desvoltarea si intarirea patriei depinde de la dispușitunile momentani ale acelor capi, nelegati intre sine prin vr'unu programu moralu si patrioticu, comunu, dintre cari catra acēst'a singuru numai Tellu este capabilu de idei natiunali mai nalte! Si camer'a deputilor, carea ori cum privita are eleminte multu mai omogene si mai solide, prin acestu senatul mai multu va fi impedeata, de catu spriginita in activitatea sa.

Este prin urmare necesitatea evidinte si tocmai atatu de invederata urgintă de a reformă, său si mai bine a desfintă astfelu de ministeriu de statu, carele este unu adeverutu osu mortu in corpul natiunii.

Facu apel in acēsta privintia la toti barbatii adeverutu inteliginti si patrioti de la pana la satu!

De la Ministeriul actualu n'are se acceptă nimenea nici o reformă mare si folositoria. Elementele lui sunt cele mai eterogene; anomalii in sinulu lui colosal! D. Ghica ministru presedintele, n'are fnima si pricepera pentru cau'a natiunalitatei romane; Cretescu de la culte si instructiunea publica, si Boerescu de la justitia, omeni din popor, n'au sentiu pentru popor: Manu de la resbelu, este unu omu si unu soldatu, despre carele nu scii ce se mai dici; A. Golescu de la finantie este probu, dar reu informatu, sedusu, in momentu pré multu de Ghica; — remane Cogalniceanulu in capacitate, activitate si energie neintrecutu de nimenea in tiera, dar tenutu de toti, iubitul de — mai nimenea, si totusi stimatul de multi! Inse Cogalniceanulu n'aste cu potintia ca se remana multu in consorciu seu de astadi; elu este unicul romanu resolutu, dar finu si precautu in Ministeriu, inim'a si talentul seu nu potu se fia inutilizat cu conduit'a si cu resultatele activitateli acestui ministeriu.

Dar rosii, partit'a Rosetti Brateana — nu facu dupa mine bine, că isbescu intr'ensulu cu atata atrocitate; dlu Cogalniceanu in lupta sa ar trebui spriginitu contra colegilor sei si astfelu prin midilöce fine psihice — atrasu in partea celor'a ce se numescu democrați, cu cari elu in totu casulu multu simpatiză. Rosii ar trebui se recugete, că in situatiunea de astadi a diplomatiei europene, ei, si mai vortosu primii capi ai loru sunt — impossibili, si că prin urmare influența loru, de care romanismul are pré mare lipsa, ar trebui se-si caute alte midilöce si canale. Dar dumelorii sunt orbiti de patima nu mai pucinu, de catu cele lată parate, si resumandu cauta se dici si asta data, cum am mai disu de repetite ori la alte ocazii, că nefericirea României si prin trens'a a natiunii romane in generalu e, că-i lipsesc barbatii generali, energiosi, desinteresati si devotati numai binele publicu, cari barbati prin aceste virtuti se impuna cilicelor si factiunilor egoistice si pasiunate, se se destaca de catra ele si se compuna o nouă partita adeverutu natiunale, din elementele cele nestricate, cele cu trupu, cu suflu si cu avere devoata causei comune, cari elementele prin conduit'a loru cea pură morală se conduce si inspiră ele pe capi in locu d'a si ele conduse si amigate de capi. Spre acestu scopu firesc s'ar recere mai anteiu de tōte unu barbatu in tōta privint'a mare, mare la minte si scientia, mare in caracteru si curagiu, mare in rabdare si activitate inse, — „Dómne, omu nu am!”

Publicatiune.

Dreptulu de regale a comunelor, foste libertine, Czebea, si Rîsca (in cotoulu Zarandu) care este proprietatea loru eschisiva — se va esarendă pe calea licitatiunei publice, pe termen de 3 ani, continuativa, in 18 octobre anului curent 1869. dem. la 9 ore in localitatea oficiala a subscrisului; conditiunile de licitatiune se potu privi totu deuna in órele oficiale, oferte sensale asemenea se primescu. Ce prin acēst'a se face publicaminte cunoscutu.

Datu in Baia de Crișiu 23 sept. 1869.

Teodoru Pop, m. p.

(1—3)

jude de cercu.